

Ауелбекова Ш.Е.

PhD., қауым. проф., Сулейман Демирел атындағы Университеті,
Қазақстан, Қаскелең қ., e-mail. auyelbekova.shynar@mail.ru

ТІЛ ҮЙРЕНУДЕ АНА ТІЛІНДЕГІ ОБРАЗДЫ, БЕЙНЕЛІ СӨЗ ҚОЛДАНЫСТАРЫНАН ПАЙДАЛАНУ

Мақаламызда түрік тілін үйренуде түрік тіліндегі сөз тіркестерінің қазақша сөз тіркестеріне ұқсас немесе ортақ баламаларын анықтап, оларды салыстыра отырып пайдалануды ұсынамыз. Бұл әдіс тіл үйренушінің жаңа тілдік материалдарын есте сақтауын жеңілдетеді және тілдің сөз байлығын меңгеруді жылдамдатады. Себебі тіл үйренуде жаттауға қарағанда, сол тілдегі сөздерді түсініп, есте сақтау өте маңызды. Тілдегі образды, бейнелі сөз тіркестерін үйрену сол тілді жоғары деңгейде меңгеруге, күрделі мәтіндерді түсінуге, ойын нақты, шебер және көркем түрде жеткізуге дағдыландырады.

Мақаламызда түрік және қазақ тілінде қолданылған «қол» сөзіне байланысты ортақ және ұқсас сөз тіркестерін салыстырып, баламаларын анықтадық. Тіл үйретуде аталған тілдік материалдарды қолданудың тиімді жолдарын көрсетіп, нақты тәжірибемізбен бөлістік. Жұмыс – түрік, қазақ және ағылшын тілдерінің ортақ және ұқсас тілдік материалдарынан тұратындықтан, аударма мәселесінде де көмекші құрал болары сөзсіз.

Түйін сөздер: қазақ тілі, түрік тілі, ағылшын тілі, тұрақты тіркес, қол.

Auyelbekova Sh.E.

PhD., assos. Prof. of the Suleyman Demirel University
Kazakhstan, Kaskelen, e-mail. auyelbekova.shynar@mail.ru

Learning languages by using idioms in mother tongue

In this article, we present Kazakh equivalents of Turkish idioms and propose to use them comparatively. This method facilitates the memorization of new material and accelerates learning of vocabulary because learning by understanding is more effective than plain memorization. Learning figurative idioms in a language enables us to master it and trains us to understand complex texts, and clearly communicate thoughts and ideas.

In the article, we compared similar Turkish and Kazakh idioms containing the word “hand” and found their equivalents. We illustrated the effectiveness of the method of using idioms and shared the observations. The work can also be a reference for translation as it contains similar linguistic materials of Kazakh, Turkish and English languages.

Key words: Kazakh language, Turkish language, English language, idioms, hand.

Ауелбекова Ш.Е.

PhD., ассос. профессор, Университет им. Сулеймана Демиреля,
Казахистан, г. Каскелен, e-mail. auyelbekova.shynar@mail.ru

Методы использование идиом родного языка в изучении иностранных языков

В данной статье мы рекомендуем использовать турецкие словосочетания, сравнивая и определяя их эквиваленты в казахском языке. Этот метод позволяет учащимся запомнить новый языковой материал и ускорить изучение словарного запаса. Очень важно понимать и запоминать слова на изучаемом языке. Изучение образной речи и фраз помогает овладеть языком на высоком уровне, понимать сложные тексты и выражать мысль в ясной и художественной форме.

В нашей статье мы сравнили сходные идиомы, относящиеся к слову «рука», которые используются в турецком и казахском языках, и нашли эквиваленты. Мы продемонстрировали лучшие

способы использования этих языковых материалов в преподавании языка и поделились своим опытом. Данная работа является полезным инструментом перевода, так как включает в себя схожие языковые материалы турецкого, казахского и английского языков.

Ключевые слова: казахский язык, турецкий язык, английский язык, постоянное определение, рука.

Кіріспе

Тіл үйрену – арнайы уақыт бөліп, үздіксіз еңбек етумен, тиімді әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, көмекші құралдардың ұтымды ұйымдастырылуымен алынатын асу. Тіл үйрену барысында белгілі уақыт бөліне отырып, осы мақсат жолында төзімді еңбек ету қандай маңызды болса, тиімді әдіс-тәсілдерді таңдау, дәл сондай дәрежеде мән-мағынаға ие. Оңтайлы таңдалып қолданылған әдіс-тәсіл тіл үйренуде табысқа жетуді жеңілдетеді, әрі жылдамдатады. Қазіргі кезде тіл үйренуде жүгінiletін көптеген жолдар бар, солардың бірі – ана тіліндегі немесе жақсы білетін қандай да бір тілдің материалдарын жаңа тіл үйрену үшін пайдалану. Барлық тілдердің қолданылу логикасы ұқсас және ортақ. Қай халықтың болмасын, географиясы, мәдениеті, әдебиеті, тарихы, өнері бір сөзбен айтқанда ұлттық құндылықтары ғасырлардан өте келе оның тілінде көрініс табады. Образды, бейнелі сөз тіркестері халықтың мәдени тұрмыс-тіршілігімен тікелей байланысты. Тілдердің сөз тіркестеріндегі ортақ және ұқсас құбылыстардан пайдалану арқылы тіл үйренуді жылдамдатуға болады. Кез-келген тілдегі тілдік материалдарды дұрыс таңдай білу үйреніліп жатқан тілдің сөз байлығын меңгеруді жеңілдетуге көмектеседі.

Тұрақты сөз тіркестері, тілдегі образды, бейнелі сөз қолданыстары – барлық тілдерге тән құбылыс. Тұрақты тіркестер сол тілді меңгерген адамдардың құлағына үйреншікті болып кеткен екі немесе одан да көп сөздерден құралып, қалып түрінде үнемі бірге қолданылатын сөздерден жасалады. Образды, бейнелі сөз тіркестері қай тілдің болса да, сөз байлығының көлемді бөлігін құрайды. Тіл үйренуші сол тілдің тұрақты сөз тіркестерін меңгермесе, ол тілді шебер қолданушы болып саналмайды.

Тұрақты тіркестер тілдің ортақ тілдік және мәдени мұрасы болу сипатына байланысты, тіл үйренуде ерекше мән беріліп, үйрету немесе үйрену материалдарының ішінде қомақты орын алуы керек. Қай тілде де болсын, тұрақты тіркестерді күнделікті ауызекі сөйлеуде қолданады, себебі олар ойды қысқа және нақты, әсерлі, әсем жеткізуге мүмкіндік береді.

Эксперимент

Тіл үйретуде образды, бейнелі сөз тіркестер салыстыра пайдаланудың тиімді жақтары көп. Оларды пайдаланғанда құрамындағы жеке сөздерді емес, олардың мағыналарына мән берілуі керек. Сөздерді жеке-жеке үйренуге қарағанда, сөз тіркестерін немесе сөйлем ішінде қолданылуын үйренудің маңызы зор. Егер сөздің мағынасы білінбесе, оны есте сақтау да қиынға соғады. Көп жағдайда тұрақты тіркестердің ауыспалы мағынада қолданылуы тіл үйренушілерге қиындық туғызады. Сондықтан да ауыспалы қосымша мағыналарының ұғынылуы қажет. Оларды дұрыс түсіну үшін құрамындағы сөздер және олардың мағыналық байланыстары анықталу керек. Осындай қиыншылықтарды ана тілінде мағынасы жақсы білінетін, қолдана алатын сөз тіркестерін жаңа тілді үйренгенде пайдалана отырып жеңуге болады. Бұл әдіс тіл үйренушіге жаңа тілдегі бейнелі, образды сөз қолданыстарын жақсы түсінуге, тез есте сақтауға және контексте қолдана алуға мүмкіндік береді. Тұрақты тіркестерді үйренген адам ол тілді жақсы түсінеді, ойын нақты, ашық және шебер жеткізе алады. Сол тілде сөйлеген адамдармен жақсы қарым-қатынас құра алады. Тұрақты тіркестерді терең үйренбеген адам, үйренген тілін түсінуде қиналғаны секілді, ойын жеткізуде де шеберлікке жете алмайды. Мысалы: ағылшын тілінде «қол» сөзімен байланысты айтылатын «*To bite the hand that feeds you*» қазақша сөзбе-сөз аударсақ «*асырағанның қолын тістеу*» деген мағынаға келеді. Бұл тұрақты сөз тіркесі, дәл баламасы болмаса да, ұлы Абайдың «*күшік асырап, ит еттім ол балтырымды қанатты*» деген өлең жолдарын еске түсіреді. «*Балтырымды қанатты*» деген бейнелі сөз астарында «иттің тістеп қанатқанына» меңзеліп тұрған жоқ па? Асырап бағып, пана болған адамға деген опасыздық «бір жерін тістеу» арқылы зиян шектіруі бейнелі сөз тіркесімен беріліп тұр. Тілдегі осындай образды, бейнелі сөз қолданыстарындағы ұқсас немесе ортақ тұстарын салыстыру арқылы үйренуші тілдегі сөз қолданыстарын еске сақтауды жеңілдетуге болады. Мақаламызда «қол» тірек сөз арқылы жасалған түрік-қазақ және ағылшын тілдерін-

де ұқсас және ортақ мағынада қолданылатын сөз тіркестерін алып қарастырамыз. Мысалы: Түрікше «*el değiştirdi*», қазақша «*қолдан қолға өтті*», ағылшынша «*change hands*» бір заттың, қолдануы немесе иесі болу жағдайының ауысуы мағынасында қолданылатын сөз тіркесі. Аталған тілдерде кездесетін осы үш сөз тіркесінің де мағыналық қолданысы ұқсас және сөз тіркестеріндегі сөз құрамы да «қол» сөзімен «ауысу» мағынасын беретін сөздерден жасалған. Сөз тіркестерінің сөздік құрамы да беретін мағынасы да ортақ. Қазақ тілінде «қолдан қолға өтті» деген тіркесті білетін тіл үйренуші, үйренген тіліндегі осы мағынада қолданылатын сөз тіркесін есте сақтауы оңай болады, әрі «қол» сөзі есте сақтауына түрткі болатын элемент қызметін атқарады. Ағылшынша «*try your hand at something*» бір нәрсені жасай алатынын сынап көру мағынасында «*қолыңды сынап көр*» сөз тіркесінің баламасы қазақ тілінде қолданылады. «*Бағыңды/күшіңді сынап көр*» варианттарының «*қолыңды сынап көр*» түрінде қолданылатын тұрақты сөз тіркесі көбінесе мағынасы біраз тарайып, шанс, аяқ астынан келетін жерлерде, мысалы құмар ойындарында қолданылады. Ағылшынша «*give a hand /lend a hand*» жәрдем беріп жібер мағынасында қолданылатын сөз тіркесінің қазақша «*қол ұшын беру*» деген баламасы бар. Ағылшынша «*wash your hands*» сөз тіркесіне, түрікше «*el çekmek*», қазақша «*қол ұзу*» сөз тіркестері балама бола алады. Ағылшынша «*have (got) your hands*» басқа іспен айналысып, қолы босамау мағынасында қолданылған сөз тіркесінің қазақша баламасы «қолы тимеу». Ағылшынша «*hands are tied*», түрікше «*eli bağlı*», қазақша «*қолы байлаулы*» мүмкіндігі шектеулі мағынасында қолданылатын сөз тіркестері. Ағылшынша «*Know like the back of your hand*», түрікше «*avucum gibi bilirim*», қазақша «*бес саусақтай/алақанымдағыдай білемін*» деген өте жақсы білетіндігін білдіретін ортақ мағынада қолданылған сөз тіркестері. Ағылшынша «*In good hands*» тұрақты тіркесі, түрікше «*güvenli eller*», қазақша «*сенімді қол*» түрінде ортақ мағына білдіретін сөз тіркестері. Ағылшынша «*get out of hand*», түрікше «*elden gitti*» бұл сөз тіркесінің де қазақшада қолданылуы «*қолдан шықты*» сөз тіркестері мүмкіндіктердің жоғалуы мағынасында қолданылады. Мысалдарды жалғастыра беруге болады. Қысқаша айтар болсақ, тілдегі ұқсас және ортақтықтар тіл үйренудің қызықты болуына және есте тез сақталуына мүмкіндік беретін құнды тілдік материалдар болып табылады.

Түрік және қазақ тіліндегі тұрақты тіркестерді салыстыра отырып үйретуде мынандай мәселелерге көңіл аудару керек. Тұрақты тіркесті қалыптастырған тірек сөздерге жақын мағынадағы синоним сөздер бірінің орнына бірі қолданылуы мүмкін. «*Қол*» сөзімен байланысты жасалған сөз тіркестерінде «*қол*» орнына кей жағдайда «*алақан*, «*бармақ*» сөздері бірінің орнына бірі қолданылған. Мысалы: Қазақшада «*қолында ойнату*» айтқанын, дегенін істету мағынасындағы түрікшедегі «*parmağında oynatmak*» (бармағында ойнату) түрінде кездеседі. Түрікше «*el üstünde tutmak*» (қол үстінде ұстау) қадірлеп, аялап ұстау мағынасын білдіретін сөз тіркесінің қазақша баламасы – «*алақанына салу*».

Кейбір сөз тіркестерінің сөз құрамы бірдей болса да, мағыналық жақтан бір-бірінің баламасы бола алмайды. Олар әртүрлі ауыспалы мағынада қолданылатындықтан тіл үйренуші бұларды қолданғанда шатастырып алмау үшін нақты мағыналары түсіндірілуі керек. Мысалы, түрікшеде «*kol kanat olmak (birine)*» (қол қанат болу) мағынасы біреуді қанатының астына алу, қолдау, қорғау мағынасында қолданылады. «*Çok yetenekli çocuk bu çocuşa kol kanat olmalı*» (Өте талантты бала, бұл балаға қолдау көрсетіп көмектесу керек). Қазақ тілінде «*қол қанат болу*» (Баласы өсті, қазір өзіне *қол қанат* болып отыр) «қолғанат» көмекші, «қолдың қанаты» деген екі сөзден жасалып, біріккен сөзге айналған, ата-анасына көмекші болу мағынасында қолданылады, яғни қолы – қанаты болу.

«*Kolı kanadı kırılmak*» сөз тіркесінің түрікшеде мағына шегі ұлғайған, жақыны және сонымен қатар материалдық жағдайын жоғалтуына байланысты мүмкіндігінің азаюына байланысты шарасыз жағдайға түсу деген мағыналары бар. Қазақ тіліндегі «*қанаты қайырылу*» бейнелі сөз тіркесі тек жақын адамынан айырылғанды білдіру үшін қолданылады.

Түрікшеде ұялғанына қарамастан сұрау мағынасында қолданылатын «*eli yüzünü basmak*» сөз тіркесіндегі «қол» сөзі қазақшада түсіп қалған «*бетін басу*» түрінде қолданылады. Мысалы: «*el altında olmak*» керек болып қалғанда қол жететін жерде дайын тұрсын деген мағынада қолданылатын сөз тіркесі қазақшада «*қол астында болу*» біреудің билігінде, тәуелді болу мағынасында қолданылады. Түрікше «*eli genişlemek*» (қолы кеңею) қолға ақша түсіп, материалдық мүмкіндігі жақсару мағынасында қолданылады, қазақшада «*қолы ұзару*» келін түсіріп, үй тіршілігіне көмекші келді мағынасында қолданылады. Туыстас

тілдер арасында ұқсас және ортақ тілдік материалдарды салыстырғанда олардың ерекшеліктері де анықталып, түсіндірілуі керек. Бұл сөз тіркестерінің мағыналарының нақты білінуіне және баламаларының шатастырылмауына көмектеседі. Мысалы: Түрік тілінде «*el altında*» сөзбе-сөз аударғанда «*қол астында*», «жақын, қол жететін жерде тұрсын» мағынасын білсе, қазақшада қолданылатын «қол астында» сөз тіркесімен сөздік құрамы бірдей болғанымен, мағыналық жағынан өзгеше «*біреудің билігі астында*» мағынасында қолданылады. Түрікшеде біреудің билігі астында болу мағынасында қолданылатын «*avucunun içine almak*», сөзбе-сөз аударғанда «алақанының ішіне алу» деген сөз тіркесі бар. Қазақ тілінде кішкентай де-

ген мағынаны «бармақтай» деп бейнелейтін болсақ, түрікшеде «*avucunun içi kadar*» сөзбе-сөз аударғанда «алақанының ішіндей» деген бейнелі тіркес қолданылады. Сонымен қатар, «*Parmak kadar (çocuk)*» сөзбе-сөз аудармасы «*бармақтай бала*» деген бейнелі сөзде кішкентай бала мағынасында қолданылатын сөз тіркесі де бар. Бұл мысалдардан түрік және қазақ тілдерінде тұрақты сөз тіркестерін жасайтын «қол» тірек сөзінің орнына «бармақ», «алақан» сөздері арқылы да жасалуы мүмкін екен.

Нәтиже мен талқы

«Қол» сөзімен байланысты тарапымыздан анықталған түрікше-қазақша ұқсас және ортақ тұрақты сөз тіркестеріне мысалдар:

<i>Түрік тілінде сөз тіркестері және мағынасы</i>	<i>Қазақ тіліндегі баламасы, мысалдар</i>
ele avuca sığmamak (сөз тыңдамау, айтқанға көнбеу, бір орында тұра алмау)	қолды-аяққа тұрмау «Өте тынымсыз, қолды-аяққа тұрмайтын бала екен».
el emeği (қолдан жасалған нәрсе)	қол еңбегі «Сарылып жасаған қол еңбегінің қадірінің білінуін қалайды»
el çekmek (бұрын істеп жүрген жұмысын істемейтін болу)	қол ұзу «Ол жұмыстан қол үзіп кеткелі көп уақыт болды»
el etmek (қолымен «кел» деп ишара жасау)	қол бұлау «Алыстан қол бұлады».
el almak (бір іске кірісу)	қол сыбау «Жастардың қол сыбап кіріскенін көріп риза болды»
el üstünde tutmak (қадірлеп ұстау)	алақанына салу «Оны кішкентайынан алақанына салып өсірген еді»
el yüzü kırı (өткінші)	аузына жетпеу «Табысы аз, тапқаны аузына жетпейді»
elde avuçta bir şey kalmamak (ешнәрсе қалмау, таусылу)	қолда қалмау «Бір нұсқасы да қолымызда қалмапты»
elde etmek (бір нәрсеге ие болу)	қол жеткізу «Соңында ойлағанымызға қол жеткіздік»
Eli ayağı tutmak (күші, қуаты бар)	қолы-аяғы бар «Қол-аяғы бар гоі өзі істесін»
elde olmak (өзінде бар болу)	қолда бар «Қолда бардың қадірі жоқ»
elde olmamak (бір нәрсе істеуге мүмкіндігі болмау)	қолда болмау «Қолда болмаған соң, осы да әркімге бір жалынасың»
elde tutmak (бір нәрсені өзінің жанында ұстау)	қолда ұстау «Үй жануарларын өсіру малдарды қолда ұстау ережесіне сай болу керек»
elden çıkmamak (мүмкіндігі жоқ болу)	қолдан кету «Бір қолдан кеткен нәрсенің қайтып оралуы қиын-ақ»
elden ele dolaşmak (бір нәрсенің біреуден біреуге ауысуы)	қолдан-қолға өту «Ол жер қолдан-қолға өтіп кеткен екен»

elden gitti (мүмкіндіктің жоғалуы)	қолдан кетті «Мүмкіндік қолдан кеткелі қашан»
ele almak (бір нәрсені істеуге кірісу)	қолға алу
ele geçirmek (басқаға тән болған нәрсеге ие болу)	қолға түсіру «Қыранды қолға түсірудің бірнеше тәсілі бар»
eli açık (жомарт)	қолы ашық
eli ağır (бір істі жақсы істей алмаған немесе ұрғанда қатты тиетін)	қолы қатты «Медбикенің қолы қатты екен»
eli ağzına yetmemek (табысы аз, тұрмысы жұтан)	Қолы аузына жетпеу «Табысы мардымсыз, қолы аузына жетпей отыр»
eli ayağı bağı (мүмкіндігі шектеулі болу)	қол-аяғы байлаулы «Сол жағдайдан кейін қол-аяғы байлаулы отырып қалды»
eli ayağı buz kesilmek (күтпеген хабар алғаннан болатын психологиялық жағдайды бейнелеу)	қолы-аяғы мұздай болу «Хабарды естігенде қол-аяғы мұздай болып кетті»
eli ayağı dolaşmak (күтпеген жағдайға көрсететін адамдағы өзгеріс)	қолы-аяғы қалтырау/дірілдеу «Қорқыныштан қол-аяғы қалтырап кетті»
eli ayağı düzgün (Орташа әдеміше келген)	қолы-аяғы балғадай. «Қол-аяғы балғадай қызы отырған жоқ па?»
eli ayağı tutmak (күш, қуаты бар)	қол-аяғы бар «Қол-аяғы бар өзі әкелсін»
eli bol (жомарт)	қолы мол «Қолы мол екен, барлығын бір-ақ бере салды»
eli boş dönmek (ешнәрсе ала алмау қайту)	қолы бос қайту «Сониша жерден барғанына қарамастан, қолы бос қайтты»
eli boş olmak (айналысқан белгілі бір ісі болмау)	қолы бос болу «Осы кезде қолы бос жүрген»
El kaldırmak (өзінен үлкенді ұруға батылы жетіп, сес көрсету)	қол көтеру «Өзінен үлкенге қол көтеруге дәті қалай барды десеңші»
eli eline çabuk (бір істі жылдам істейтін)	қолы жылдам «Оның қолы жылдам, тапсырылған істі тез бітіреді»
eli genişlemek (ақша келу арқылы жағдайы түзелу)	қолы ұзару «Келін түсіріп, қолы ұзарып қалғалы көп болған»
eli hafif (бір істі жақсы істей алу)	қолы жеңіл «Оның қолы жеңіл, ісі оңалып кетеді»
eli kolu bağı kalmak (мүмкіндігі шеттелу)	қол-аяғы байлаулы «Өзін қол-аяғы байлаулы сезінді»
eli sık (сараң)	қолы тар «Сараңнан сұрағаннан пайда жоқ, қолы тар ештеме бермейді»
eli uzun (мүмкіндіктері көп)	қолы ұзын «Қолы ұзын, ісіңді тез тындырып береді»
eli varmamak (бір істі істеуге батылы бармау)	қолы бармау «Олай істеуге қолы бармады»
eli yatkın (бір істі істей алатын)	қолы үйренген «Қолы үйренген еш қиын емес»
eli yatmak (бір істі істеп үйренген)	қолы үйрену «Істей берсе, қолы үйреніп кетеді»

elinden bir şey gelmemek (ешнәрсе істей алмайтын)	қолынан ештеме келмеу «Енді оның қолынан ештеме келмейді, болған жағдайды өзгерте алмайды»
elinden geleni ardına koyma (не істеймін десең аянба деп сес көрсету)	қолыңнан келгенін істе «Қолыңнан келгенін істе, енді қайтеміз»
eline ayağına düşmek (сарılmak) (кешірім сұрау)	аяғына жығылу «Ат-шапан айыбын алып аяғына жығылып еді болмады»
eline bakmak (біреуге материалдық жақтан тәуелді болу)	қолына қарау «Әлі күнге қолына қарап отыр»
eline doğmak (біреудің тәрбиесінде болу)	қолында өсу «Кішкентайынан білемін, қолымда өсті»
eline düşmek (тұтқын болу)	қолына түсті «Жараланып, жау қолына түсті»
eline su dökemez kolına (бір адамның дәрежесіне жетпеу, онымен тең болмау)	қолына су құюға жарамайды «Қанша тырысса да, оның қолына су құюға жарамайды»
elini kana bulamak (біреуді жаралау немесе өлтіру)	қолын қанға былғау «Босқа қолын қана бояғысы келмеді»
elini sıcak sudan soğuk suya sokmamak (жағдайы жақсы, рахат өмір сүру)	қолын жылы суға малу «Төрт құбыласы тең, қолын жылы суға малып отыр»
elini yüzüne almak (біреуден ұялу, имену)	бетін басу «Сұрап келуге бетін басып бармай отыр»
eliyle koymuş gibi bulmak (бір нәрсені бірден, дереу тауып ала қою)	қолмен қойғандай табу «Тығып қойған жерінен қолмен қойғандай тауып ала қойды»
parmağı (eli) olmak (бір іске қатысы болу)	бармағының ізі бар «Бұл істе оның да бармағының ізі бар екені анық»
parmağında oynatmak (айтқанын істету)	қолында ойнату «Оларды қолында ойнатып отырғалы біраз болды»
parmağını oynatmak (бір істі жасатып алу үшін біреумен заңсыз келісу)	бармақ басты, көз қысты «Бармақ басты, көз қыстымен жең ұшынан жалғасуды қоймағаниша дамымаймыз»

Қорытынды

Тіл үйренудің өзіне тән қиыншылықтары мен күрделіліктері бар. Бұл қиыншылықтарды жеңудің бір жолы ұтымды, тиімді тіл үйрету әдістерін таңдай білу. Осындай әдістердің бірі ретінде ана тілінің тілдік материалдарын тіл үйренуші жаңа үйренген тіліндегі сөздермен немесе сөз тіркестерімен салыстыра отырып үйренуді ұсынамыз. Тіл үйрену мерзімінде жаттауға қарағанда, сол тілдегі сөздерді түсіне отырып есте сақтау өте маңызды. Ана тілі немесе жақсы білетін тілде қолданылатын ұқсас және ортақ тілдік материалдарды пайдалану тіл үйренуде мәліметтердің жақсы есте сақталуына мүмкіндік туғызады,

тілдің сөз байлығын меңгеруді жылдамдатады. Үйренген тілді жоғары деңгейде меңгеруге, күрделі мәтіндерді түсінуге, ойын нақты, шебер және көркем түрде жеткізуге дағдыландырады.

Әр халықтың мәдени мұрасы, тілдегі сөздік қордың маңызды бөлігін құрайтын образды, бейнелі сөз тіркестері салыстыра отырып үйретуге оңтайлы тілдік материалдар болып табылады. Тек туыстас тілдер ғана емес, әр түрлі тілдік жүйеге жататын тілдік материалдардың да ортақ және ұқсас жақтарын салыстыра үйретудің көптеген тиімді жақтары бар. Тіл үйретуде салыстырмалы ұқсас немесе ортақ тілдік материалдарды дәрістерде мақсатқа жетудің тиімді әдіс-тәсілі ретінде кеңінен қолдануды ұсынамыз.

Әдебиеттер

- Aksoy, Ömer Asım (1971), Atasözleri Ve Deyimler Sözlüğü, Ankara, Tdk Yayınları.
Аманжолов, Sarsen (1997), Voprosı Dıyalektolodjii I Istorii Kazakhskogo Yazıka, Almatı.
Ақсой Ө. А. Атасөзлері Ве Дейімлер Сөзлүгү-2. – Станбул: Инклуб Китапеви, 1989.
Йүзбашыоғлу Н, ЙүзбашыоғлуМ., Дейімлер сөзлүгі. – Истанбул: Мейдан газетежилек, 1997.
Kaydarov, Abduali (1970), “Osobennosti Stilističeskogo Upotrebleniya Sinonimnih I Varyantnih Frazeologizmov V Uygur-skom Yazıke”, Sovetskaya Turkologiya, № 2.
Кайдар А. Тысяча метких и образных выражений. – Астана: Білге, 2003.
Қазақша-орысша сөздік. – Алматы: Дайк-Пресс, 2008.
Кенесбаев, Исмет (1977) Қазақ тілінің фразеологиялық сөздігі. – Алматы.
Нұрманов, Арыстанбек (1998) Түркі фразеологиясы. – Алматы: «Ғылым» баспасы.
Özdemir, Emin (1997), Açıklamalı-Örneklı Deyimler Sözlüğü, İstanbul, Remzi Kitabevi.
Pakalin, M. Zeki. (1983), Osmanlı Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü, 1. Cilt. İstanbul, Millî Eğitim Basımevi.
Püsküllüoğlu, Ali (1995), Türkçe Deyimler Sözlüğü, Ankara, Arkadaş Yayınları.
Türk Atasözleri Ve Deyimleri, İstanbul, İnkılap Ve Aka Kitabevleri. Türkçe Sözlük (2005), Ankara, Tdk Yayınları.
Hangirmen M. Deyimler Sözlüğü (1000 temel sözlük) Ankara6 Engin yayınevi, 1994.
<https://dictionary.cambridge.org/ru/словарь/английский/>
English Idioms & Proverbs at the English Language Cyber Center

References

- Aksoy O.A. Atasözleri ve deyimler sozlugu-2, - İstanbul: İnkılab Kitabevi,1989.
Deyimler sozlugu / N.Iuzbasyoglu,M. Iuzbasyoglu, - İstanbul:Meydan Gazetecilik, 1997.
Hengirmen M. Deyimler sozlugu (1000 temel deyim), -Ankara: Engin İayinevi, 1994.
Turik atasozderi ve deyimleri 1,2, -İstanbul: Milli egitim basinevi, 1971.
Kazaksha orysshа sozdyk, - Almaty: Daiyk Press, 2008
Kaydarov, Abduali (1970), “Osobennosti Stilističeskogo Upotrebleniya Sinonimnih I Varyantnih Frazeologizmov V Uygur-skom Yazıke”, Sovetskaya Turkologiya, № 2.
Kaydar A. Tysyacha metkih I obraznyh vyrajenyi, - Astana: Bilge, 2003.
Kazakh-Russian dictionary - Almaty : Dık- Press, 2008.
Kenesbaev, Ismet (1977), Qazaq Tiliniñ Frazeologiyalıq Sözdigi, Almatı.
Kenesbaev, Ismet, Qazaq Tiliniñ Tıyanaqtı Söz Taptarı, Almatı.
Nurmahanov, Arıstanbek (1998), Türki Frazeologiyası, Almatı, Ğılım Baspası.
Özdemir, Emin (1997), Açıklamalı-Örneklı Deyimler Sözlüğü, İstanbul, Remzi Kitabevi.
Pakalin, M. Zeki. (1983), Osmanlı Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü, 1. Cilt. İstanbul, Millî Eğitim Basımevi.
Püsküllüoğlu, Ali (1995), Türkçe Deyimler Sözlüğü, Ankara, Arkadaş Yayınları.
Türk Atasözleri Ve Deyimleri, İstanbul, İnkılap Ve Aka Kitabevleri. Türkçe Sözlük (2005), Ankara, Tdk Yayınları.
<https://dictionary.cambridge.org/ru/словарь/английский/>